

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Folketingets Sundheds- og Forebyggelsesudvalg

Dato: 12. juni 2012
Enhed: Primær Sundhed
Sagsbeh.: SUMSBPE
Sags nr.: 1205411
Dok nr.: 930585

Folketingets Sundheds- og Forebyggelsesudvalg har den 30. april 2012 stillet følgende spørgsmål nr. 520 (Alm. del) til ministeren for sundhed og forebyggelse, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Stine Brix (EL).

Spørgsmål nr. 520:

”Ministeren bedes gøre rede for retsstillingen for børn under 15 år, når de udsættes for tvangsbehandling, herunder for, hvordan retsstillingen var for børn under 15 år før ændringen af Psykiatrilovens tvangsdefinition der trådte i kraft i 2007.”

Svar:

Ifølge lov om anvendelse af tvang i psykiatrien (psykiatriloven) er tvang foranstaltninger, for hvilke der ikke foreligger et informeret samtykke, jf. kapitel 5 i sundhedsloven.

Sundhedslovens kapitel 5 regulerer spørgsmålet om patienters medinddragelse i beslutninger. Reglerne har været gældende siden 1998, hvor lov om patienters retsstilling trådte i kraft. Det fremgår af sundhedslovens § 15, at der ikke må indledes eller fortsættes behandling uden patientens informerede samtykke med mindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller af sundhedslovens §§ 17-19.

Mindreårige patienters medinddragelse i beslutninger er reguleret i sundhedslovens § 17, hvoraf det fremgår, at patienter, der er fyldt 15 år, selv kan give informeret samtykke til behandling, samt at forældremyndighedens indehaver tillige skal have information og inddrages i den mindreåriges stillingtagen. Det fremgår endvidere, at såfremt sundhedspersonen efter en individuel vurdering skønner, at patienten, der er fyldt 15 år, ikke selv er i stand til at forstå konsekvenserne af sin stillingtagen, kan forældremyndighedens indehaver give informeret samtykke. Det følger heraf, at det er forældremyndighedens indehaver, der giver informeret samtykke til behandling på barnets vegne, når barnet er under 15 år.

Det er i sundhedslovens § 20 fastsat, at den mindreårige skal informeres og inddrages i drøftelserne om behandlingen, i det omfang denne forstår behandlingssituationen, medmindre dette kan skade patienten. Den mindreåriges tilkendegivelser skal, i det omfang de er aktuelle og relevante, tillægges betydning.

Den nugældende tvangsdefinition – foranstaltninger hvortil der ikke foreligger informeret samtykke - blev indført den 1. januar 2007 i lov om tvang i psykiatri-

en. Den erstattede den "gamle" tvangsdefinition, hvorefter tvang blev defineret som foranstaltninger, som patienten modsatte sig. Ændringen i tvangsdefinitionen har ikke medført en ændring i mindreårige psykiatriske patienters retsstilling, herunder om psykiatriloven finder anvendelse i forhold til mindreårige. Både før og efter ændringen har patienter under 15 år været under forældremyndighed.

Ministeriet har med henvisning til sundhedslovens § 17 anlagt den vejledende fortolkning af reglerne for anvendelse af tvang over for mindreårige patienter, at der alene er tale om tvang efter psykiatriloven i de tilfælde, hvor der ikke foreligger et gyldigt informeret samtykke, herunder fra forældremyndighedens indehaver, jf. besvarelse af 19. januar 2010 (spørgsmål nr. 240, Alm. del) fra Folketingets Sundhedsudvalg.

Men den fortolkning, der er anlagt, er det således sundhedsloven aldersgrænse på 15 år, der er bestemmende for, om en mindreårig kan anses for at være habil i forhold til at træffe beslutninger om egne helbredsforhold.

Det vil sige, at retsstillingen for børn under 15 år, der udsættes for tvangsbehandling, er den samme som for patienter over 15 år, hvis forældrene ikke vil give samtykke til behandlingen. Der vil i sådanne tilfælde blive beskikket patientrådgiver til patienten, og der vil være klageadgang.

Såfremt forældrene giver informeret samtykke til en behandling, som et barn under 15 år modsætter sig, så er der ikke tale om tvang i psykiatrilovens forstand, hvorfor der ikke beskikkes patientrådgiver og ikke er klageadgang for barnet. Det er således forældrene, der varetager barnets interesser, herunder vurderer, om der skal klages over behandlingen.

Hvis der træffes beslutning om at behandle et barn under 15 år mod dets vilje og med forældresamtykke, skal der foretages en afvejning af forskellige hensyn, inden tvangen eventuelt iværksættes. Dette er nærmere beskrevet i Sundhedsstyrelsens vejledning nr. 9427 af 20. januar 2011 om forhåndstilkendegivelser, behandlingsplaner, tvangsfiksering og tvungen opfølgning efter udskrivning mv. for patienter indlagt på psykiatriske afdelinger. Det fremgår således af vejledningen, at der skal være balance mellem formålet med indgrebet og magtanvendelsen, samt at lægen altid skal opveje fordele og ulemper og vælge den for barnet mest skånsomme løsning. Det mindste middels princip skal altid følges. Ligeledes må overvejelser om forholdet mellem forældre og barn inddrages i lægens beslutning.

Det fremgår endvidere af vejledningen, at forældremyndighedens indehaver skal informeres om, at denne har mulighed for at frasige sig stillingtagen til anvendelse af magt over for den mindreårig. Såfremt forældremyndighedens indehaver ikke ønsker at tage stilling, vil den mindreårig være omfattet af psykiatriloven, hvis de øvrige betingelser for anvendelse af de enkelte tvangsforanstaltninger er opfyldt. Dette indebærer bl.a., at der er klagemuligheder, og der vil blive beskikket patientrådgiver.

Sundhedsstyrelsen henstiller i vejledningen til, at de børne- og ungdomspsykiatriske afdelinger registrerer de indgreb, der foretages over for mindreårige psykiatriske patienter med samtykke fra forældrene, i afdelingens tvangsproto-

kol og indberetter det til Sundhedsstyrelsen efter psykiatrilovens regler herom. Som bekendt får Tilsynet i henhold til grundlovens § 71 kvartalsvise underretninger om antallet af sådanne indberetninger.

Jeg kan konstatere, at der har været kritik af den anlagte fortolkning. Og der er tilsyneladende gråzoner, der ikke er taget klar stilling til i lovgivningen, og som åbner mulighed for forskellige fortolkninger.

Derfor har jeg også ved flere lejligheder sagt, at jeg nu vil give reglerne et grundigt eftersyn med henblik på lovgivning på området. Det har jeg som bekendt meddelt Tilsynet i henhold til grundlovens § 71 ved brev af 21. maj 2012, og det fremgår også af en artikel om emnet i MetroXpress den 1. maj 2012, hvor både jeg selv og Stine Brix (EL) er citeret.

For mig er det afgørende at sikre, at mindreårige patienter har den nødvendige retssikkerhed samtidig med, at deres interesser og behov bliver varetaget bedst muligt, herunder at de får den omsorg, de har krav på, fra såvel forældre som sundhedspersoner.

Når jeg har haft mulighed for at sætte mig grundigt ind i problemstillingerne, vil jeg således fremsætte et lovforslag med henblik på at få en klar retsstilling for mindreårige patienter.

Med venlig hilsen

Astrid Krag / Susanne Beck Petersen